

**GEMENSAMT
TJÄNSTEUTLÅTANDE**

1(5)

2005-10-24

Stadsbyggnadskontoret
Förvaltningsledningen
Elisabet Söderström
Tfn 50827298

Dnr 2005-16418-33

Markkontoret
Innerstad
Urban Edvardson
Tfn 50826227

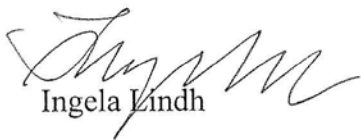
Dnr 02-511-757

Stadsbyggnadsnämnden 2005-11-24
Marknämnden 2005-11-24

**Gasförsörjning från Hjorthagen/Värtanområdet, redovisning av frågor
som relaterar till omdaning av området**

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Godkänna denna lägesrapport.

Ingela Lindh

Göran Långsved

SAMMANFATTNING

Det pågår en omfattande omdaning av Hjorthagen/Värtanområdet till ett nytt bostadsområde. Projektet är mycket komplext och förutsätter omfattande förberedelsearbete. En förutsättning är att spaltgasverket på gasverkstomten läggs med och att gastillverkningen flyttas till energihamnen. Detta område är planlagt för sådana ändamål och gällande plan medger att den nya verksamheten inryms där. Frågan är föremål för omfattande tillståndsprövning. I föreliggande ärende beskrivs den planerade förändringen, utan att nämnda tillståndsprövning föregrips.

Spaltgasverket ersätts med en anläggning för produktion av stadsgas som är baserad på flytande naturgas, LNG. I en förstudie har de åtgärder definierats som behövs för att iordningställa ett lämpligt område i energihamnen. Det pågår en diskussion mellan staden och Fortum Värme om hur kostnaderna ska fördelas. Vissa arrendeavtal i området har sagts upp.

KF har givit uppdrag om att studera möjligheten att på sikt ersätta LNG med förnyelsebar gas. En förstudie kommer att göras om att klarlägga förutsättningarna för att producera gas från jordbruksgrödor. Materialhantering, logistik, kostnader, lokalisering av produktionsanläggning, säsongslager, transportvägar, huvudmannaskap och miljökonsekvenser kommer att analyseras.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Det pågår en omdaning av Hjorthagen/Värtanområdet, vilket i översiktsplanen är utpekad som stadsutvecklingsområde. Hjorthagen och Södra Värtahamnen är definierat som projekt och beslut har tagits om bland annat planprogram i stadsbyggnadsnämnden och ramavtal med Fortum Värme och Fortum Distribution, markanvisningar och flera viktiga investeringar i tidigare gatu- och fastighetsnämnden. Projektet är mycket komplext och förutsätter ett omfattande förberedelsearbete.

Kommunfullmäktige fattade 14 december 2004 beslut i ärendet Delgenomförandebeslut avseende Norra Djurgårdsstaden i Hjorthagen/Värtanområdet samt lägesredovisning Hjorthagen, Värtahamnen, Frihamnen och Loudden (Utl 2004:203). En återremiss gjordes vid beslutet av några att-satser som berör frågan om att växla ut bränslet LNG mot förnyelsebar gas. Efter nämndremiss av de återremitterade frågorna behandlade KF dessa 5 september 2005 (Utl 2005:136). Bl a gavs då ett uppdrag till stadsbyggnadsnämnden att i samarbete med marknämnden initiera en förstudie om denna fråga.

En av förutsättningarna för omdaningen till ett nytt bostadsområde i anslutning till Hjorthagen, med arbetsnamn Norra Djurgårdsstaden, är att spaltgasverket på gasverkstomten läggs ned och att gastillverkningen flyttas till energihamnen. Detta område är planlagt för sådana ändamål och gällande plan medger att den nya verksamheten inryms där. Frågan är föremål för omfattande tillståndsprövning.

Fortum Värme har ansökt hos Stockholms tingsrätt miljödomstolen om tillstånd enligt miljöbalken för hamn, lagring samt produktion av stadsgas och naturgas från flytande naturgas vid energihamnen i Stockholm. I ärendet prövas också frågan om ny kaj för de fartyg som kommer att leverera gasen. Det beräknas komma ca åtta sådana transporter per år, för det behov som finns med dagens kundstruktur.

Inom staden yttrar sig miljö- och hälsoskyddsnämnden, såsom myndighet, över ansökan. Miljödomstolen har förlängt remisstiden till den 6 december 2005.

I stadsbyggnadsnämnden pågår samtidigt en prövning om tillstånd enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE). I tillståndsprövningen ingår att sätta upp villkor för att åstadkomma en betryggande hantering.

Säkerheten i den nya anläggningen och riskfrågor är beskrivna i en omfattande rapport, som ingår i de båda tillståndsprövningarna. I ett vattendomsförfarande prövas frågan om angöring vid en dykdalb av de fartyg som kommer att leverera gasen.

Föreliggande ärende föregriper inte ovan nämnda tillståndsprocesser. Avsikten är att vidga bilden av den planerade förändringen till att även omfatta mark- och planfrågor och teknikutvecklingsfrågor som ej direkt behandlas inom ramen för tillståndsprövningen.

Flytande naturgas till Stockholm

Stadsgasen i Stockholm har drygt 92.000 kunder, varav ca 88.000 spiskunder. Produktionsvolymen motsvarar 420 GWh per år. Mer än hälften av denna volym används för ca 280 värmekunder, d v s större fastighetsägare som har gas som uppvärmning. Andra kunder är spiskunder (26 GWh), restauranger, småhuskunder och industrikunder. Det finns ett förgrenat distributionsnät i stora delar av staden och även i Nacka och Sundbyberg.

På 1980-talet gjordes en utredning om gasrörelsens framtid. Den rekommenderade en nedläggning av gasrörelsen främst på grund av dålig lönsamhet och höga priser på nafta/lättbensin. 1985 fattade kommunfullmäktige ett principbeslut om att nedläggning skulle ske inom 10 år. En opinion för att gasen skulle behållas växte fram, främst därför att många av de 160.000 hushållen med gasspisar önskade behålla dessa. 1987 skedde ett trendbrott med nytillkommande kunder och viss vinst i rörelsen. SE Gas (Stockholm Energi) bildades i början av 1990-talet och därmed möjliggjordes en fortsatt verksamhet med en självständig ekonomi.

Fortum Värme avser nu att göra det möjligt att vidareutveckla användningen av gas i Stockholm. Detta sker genom att spaltgasverket ersätts med en anläggning för produktion av stadsgas som är baserad på flytande naturgas. Den nedkylda flytande naturgasen (LNG, Liquefied Natural Gas) kommer att transporteras med fartyg till ett lager vid produktionsanläggningen i energihamnen.

Förändringen innebär att en ny teknik kommer att användas. Den flytande naturgasen förångas genom uppvärmning och blandas därefter med luft för att sedan kunna distribueras i befintligt nät till kunderna. Det är uppblandningen med luft som gör att produkten blir mycket lik den stadsgas som tillverkas av lättbensin/nafta i spaltgasverket. Nuvarande utsläpp till luft från spaltgasverket av svavel, kväveoxider och koldioxid upphör, liksom utsläppen av lättbensin till vatten. Dock är naturgasen ett fossilt bränsle som, om den förblir ett energislug i Stockholm, på lång sikt kan motverka det av kommunfullmäktige uppställda målet om att Stockholms ska vara fossilbränslefrött år 2050.

Det är tekniskt möjligt att använda naturgasen såsom fordonsbränsle. Den volym det nu rör sig om ger dock endast möjlighet att i princip ersätta samma volym som idag produceras vid spaltgasverket på gasverkstomten till dagens kunder.

Mark- och planfrågor

Kommunfullmäktige godkände 14 december 2004, i behandlingen av ovan nämnda ärende, investeringsutgifter om 1100 mnkr avseende del av Norra Djurgårdsstaden i Hjorthagen, varav 558 mnkr avser fullföljande av ramavtal med Fortumkoncernen.

När det gäller LNG-anläggningen har Fortum Värme låtit göra en förstudie av de åtgärder som behövs för att iordningställa ett lämpligt markområde i energihamnen. Iordningställandet kräver att vissa delar av främst Fortum Värmes befintliga verksamhet måste omlokaliseras. Fortum Värme har uppskattat kostnaderna för detta till ca 60 mnkr, vilka inte är inräknade i de ovan avtalade. Eftersom de tillkommande kostnaderna inte förutsattes när ramavtalet träffades pågår en diskussion mellan staden och Fortum Värme om hur dessa merkostnader ska fördelas. Stadens kostnader för iordningställandet beräknas infalla under åren 2006 och 2007. Markkontoret kommer att återkomma till marknämnden i denna fråga när miljötillstånd för LNG-anläggningen erhållits.

För att tillförsäkra mark för den nya anläggningen har Stockholms Hamn AB, på markkontorets begäran, sagt upp arrendeavtalen för Norsk Hydro och Bilia. Det förs diskussion om nytt läge för dessa verksamheter vid Tegelluddsvägen/Tullvaktsvägen.

LNG-anläggningen ryms inom gällande detaljplan för energihamnen. En sedvanlig bygglovhantering kommer att ske.

I samband med att den nya anläggningen tas i bruk kommer Norra Hamnvägen att stängas av på delen invid anläggningen. En provisorisk påfart till Lidingövägen kommer att byggas. Längs Lidingövägen kommer en gång- och cykelbana att anläggas. Trafikfrågorna i området kommer slutligt att lösas i samband med att Norra länken byggs.

Förstudie för utvecklingsprojekt om förnyelsebar gas

Kommunfullmäktige beslutade 5 september 2005 (Utl 2005:136) i frågan om gasförsörjning från Hjorthagen/Värtanområdet med anledning av ovan nämnda återremiss. Då gavs uppdrag till stadsbyggnadsnämnden i samarbete med marknämnden att initiera en förstudie om möjligheten att växla ut bränslet LNG med förnyelsebar gas. En sådan studie ska beskriva de miljömässiga, ekonomiska och tekniska förutsättningarna.

Det mest intressanta konceptet för biobränsle i de stora volymer det här rör sig om är produktion från jordbruksgrödor. En bedömning har gjorts att vallgröda från 6 % av åkermarken i Stockholms län skulle kunna ge i storleksordningen 100 GWh biogas per år. Detta ska jämföras med att produktionen idag i spaltgasverket är ca 420 GWh. Tekniskt handlar det om att anlägga rötningsanläggningar för jordbruksgrödor och föra ut gasen i det ledningssystem som kommer att användas för biogas och naturgas. Denna gas skulle även kunna fungera som fordonsbränsle och därigenom kunna utvecklas till en betydelsefull potential i en större energiomställning. Om en näthopkoppling sker med ledningar från rötanläggningar för slam finns en större utvecklingspotential.

För att utveckla biogasproduktion i Stockholm krävs samverkan mellan flera intressenter. Dessa är främst vissa förvaltningar och bolag inom Stockholms stad, Fortum Värme, SL och lantbruket. En annan lämplig samarbetspart torde vara jordbrukstekniska institutet (JTI). Andra kommuner kan också bli berörda.

Den förstudie som kommer att göras ska klarlägga förutsättningarna. Den kommer att belysa den omfattande materialhanteringen, logistiken och kostnaderna. Viktiga frågor är lokaliseringen av biogasproduktionen och säsongslager samt transportvägar. Utredningen kommer också att fokusera på frågor om huvudmannaskap och miljökonsekvenser. Förstudien beräknas pågå i ca 2 månader. Avsikten är att slutrapporten ska framlägga ett förslag till fortsatt utveckling och utgöra underlag för ett beslut.

Stadsbyggnadsnämnden och marknämnden avser att tillsammans med Fortum Värme ansvara för förstudien. Stadens kostnad kan beräknas till ca 100.000 kronor och bärs av markkontoret.

SLUT.

Bilaga 1

Översiktskarta

